

Végelszámolás

Amennyiben egy gazdasági társaság – vagy a törvényben erre kijelölt egyéb jogi személy – gazdálkodása, illetve helyzete elnehezül, nem csupán a csődeljárás áll az adós rendelkezésére, hanem választhatja a végelszámolást is. A végelszámolás általában – az esetek túlnyomó többségében – az adott gazdálkodó szervezet jogutód nélküli megszüntetésével jár együtt. Ez azonban nem feltétlenül igaz, hiszen a végelszámolási eljárás alatt a társaság tulajdonosai bármikor dönthetnek úgy – és azon jogi személyek esetén, akik megszűnése végelszámolás útján történhet meg, az alapító dönthet úgy -, hogy a működést tovább folytatja. Nyilvánvalóan ehhez a szükséges anyagi körülményeket meg kell teremteni, ami történhet úgy, hogy az alapítók további tőkeösszeget bocsátanak a végelszámolás alatt álló társaság rendelkezésére, de történhet úgy is, hogy a végelszámolási eljárás során a körülmények kedvező alakulása esetén a tervezetthez képest magasabb árbevétel tud a vagyon értékesítése során elérni a végelszámoló, ami lehetővé teszi a tulajdonosok részére a társaság tovább működésének elhatározását.

Miután a főbb szabályokat a már hivatkozottak szerint a Ctv. tartalmazza, és ez a gazdasági társaságokra tartalmaz rendelkezéseket, ezt fogjuk a következőkben ismertetni azzal a megjegyzéssel, hogy egyéb jogi személyek (például az alapítványok) végelszámolása hasonló módon, bár más törvényi rendelkezések alapján történik, mint a gazdasági társaságok esetén.

A legfontosabb szabály, hogy a végelszámolást a tulajdonosok dönthetik el, döntésüket azonban a székhely szerinti illetékes cégbíróságon be kell jelenteni, és a végelszámolás elrendelése bírósági hatáskör. Egy esetkör van, amikor nem a tulajdonosok döntenek a végelszámolásról, kényszertörlési eljárás során ugyanis a bíróság meghatározott körülmények fennállta esetén saját maga dönt a végelszámolás kérdésében és rendeli el a végelszámolást.

I. A végelszámoló

A végelszámolási eljárás lefolytatására a végelszámoló jogosult, akit a tulajdonosoknak kell a végelszámolás elhatározásával egyidejűleg kijelölniük. Ehhez szükséges

természetesen az is, hogy a végelszámoló a kijelölést elfogadja. Ekkor kell meghatározni a végelszámoló díjazását is.

A végelszámolás kezdő időpontjában természetesen a cég korábbi tisztségviselőjének vagy tisztségviselőinek megbízása megszűnik, és a kezdő időponttól a cég önálló képviseleti joggal rendelkező vezető tisztségviselője a végelszámoló. Amennyiben a végelszámoló gazdasági társaság, úgy a gazdasági társaságnak ki kell jelölni azt a természetes személyt, aki képviseletében eljár, és a végelszámolói jogokat ténylegesen gyakorolja.

Természetesen a végelszámolás elrendeléséről mindig a Cégbíróságnak kell döntenie, és a döntését a Céggközlönyben közzé is kell tennie. A közzététellel egyidejűleg nem csupán arról kell tájékoztatást adni, hogy a végelszámolás elrendelése mikor történt meg, az mikortól hatályos, és hogy ki a végelszámoló, hanem egyben a Cégbíróság fel is hívja a cég összes hitelezőjét, hogy a közzétételtől számított 40 napon belül hitelezői igényét a végelszámolónál jelentse be. Már most jelezni kívánjuk, hogy közkereseti társaság, betéti társaság, illetve egyéni cég rendelkezhet akként, hogy egyszerűsített végelszámolási eljárást folytat le, amelynek

határideje a végelszámolás három éves határidejével szemben csupán 150 nap. Ezekben az esetekben (egyszerűsített végelszámolás) nem a Cégbíróság, hanem maga a cég köteles felhívni a hitelezőket, hogy 40 napon belül követeléseiket a végelszámolónál jelentsék be. A közzétételre a Céglapban kerül sor.

Visszatérve az általános szabályokra, fontos még kiemelni, hogy végelszámolóként csupán az választható meg, aki egyébként a vezető tisztségviselővel szemben a Ptk. Harmadik Könyvében meghatározott előfeltételeknek megfelel, illetve vele szemben az itt meghatározott összeférhetetlenségi ok nem áll fenn. A végelszámoló azonban a Ptk. Harmadik Könyvében írtakkal ellentétben lehet olyan társaság vezető tisztségviselője, amely a végelszámolást elhatározó céggel azonos főtevékenységet folytat. A végelszámolónak ezen kívül meg kell felelni a Cstv-ben előírt összeférhetlenségi és alkalmassági feltételeknek is, amelyeket a Cstv. egyébként a felszámolókkal szemben támasztott. A végelszámoló az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható fokozott gondossággal, tevékenysége során a végelszámolás alatt álló cég, valamint a hitelezők érdekeinek szem előtt tartásával köteles eljárni. Amennyiben

e kötelezettségeit megszegi, a polgári jogi felelősség általános szabályai szerint felel az okozott kárért.

A végelszámoló felelősségét fokozza a törvény ez előbbiekhöz képest még azzal is, hogy amennyiben a cég a későbbiek során – természetesen a végelszámolás lezárásaként – felszámolás alá kerül, és megállapítható, hogy a végelszámoló alapos ok nélkül késlekedett a felszámolási eljárás kezdeményezésével, vagy nem tett meg mindent a hitelezők veszteségeinek csökkentése, illetve a környezeti károk mérséklése érdekében, vagy egyes hitelezőket mások rovására előnyben részesített, a felszámoló vagy a hitelezők keresetére a bíróság kötelezi a végelszámolót, hogy a cég vagyonához a károkozás összege mértékéhez igazodó tőke hozzájárulást teljesítsen, és ebben az esetben a bíróság a végelszámoló díját részben vagy egészben meg is vonhatja. Erre a peres eljárásra egyébként akkor is sor kerülhet, ha egyszerűsített végelszámolás esetén a végelszámoló a törvényben foglalt feltételek hiányában sem tér át az általános szabályok szerint lefolytatandó végelszámolásra, vagy a törvényi feltételek bekövetkezte esetén sem kezdeményezi a felszámolási eljárást. A végelszámoló mind ezek mellett a Pp. szabályai szerint bírsággal is sújtható a

mulasztása miatt, feltéve, ha előzetesen a jogkövetkezményekre figyelmeztették. Ezt mondja ki a BDT 2013. évi 3018. számú döntése (lásd az internetes közzététel 5. számú mellékleteként).

A gazdasági társaságok, illetve a Cégbíróság törvényességi felügyeleti jogot gyakorol. Ez a törvényességi felügyeleti joggyakorlás a Cégbíróságot megilleti a végelszámolási eljárás alatt is.

A végelszámolás folyamata

A végelszámolás lefolytatása akként történik, hogy a végelszámoló felméri a cég vagyoni helyzetét, követeléseit behajtja, tartozásait kiegyenlíti, jogait érvényesíti és kötelezettségeit teljesíti, továbbá vagyoni eszközeit szükség esetén értékesíti. A hitelezőket kielégíti, majd az ezután fennmaradó vagyont a cég tagjai között pénzben vagy természetben felosztja, és a cég működését megszünteti. A végelszámoló a végelszámolás alatt gondoskodik a cég vagyonának megóvásáról és az értékesítésre nem kerülő vagyon megőrzéséről. A végelszámolás alatt természetesen a társaság tovább működik, ezért a cég legfőbb szerve elrendelheti, hogy a felszámoló a cég vagyoni eszközeit, vagy azok meghatározott részét csak nyilvános pályázat, illetve

árverés útján értékesítheti. Még arra is lehetősége van a legfőbb szervnek, hogy amennyiben a végelszámolás előreláthatóan hosszabb ideig tart, a társaság legfőbb szerve minősített többséggel meghozott határozatával a cég gazdasági tevékenységének ideiglenes és korlátozott folytatását rendelheti el. Természetesen csak abban az esetben, ha az eset összes körülményeit tekintve az ésszerű gazdálkodás követelményei ezt megkövetelik.

A végelszámoló, amennyiben az eljárás megindításának évében a végelszámolás nem fejeződik be, üzleti évenként köteles elkészíteni a számviteli törvény szerinti beszámolót és adóbevallást azzal természetesen, hogy fel kell tüntetnie, hogy a cég végelszámolás alatt áll. Ezt a cég cégnevéhez fűzött „va” jelzéssel kell jeleznie.

Mint említettük a bíróság felhívja a végelszámolás közzétételével egyidejűleg a hitelezőket, hogy követeléseiket a közzétételtől számított 40 napon belül a végelszámolónál jelentsék be. Amennyiben a bejelentés nem történik meg, a hitelezők követeléseiket nem vesztik el, de a zárómérleg és a vagyonfelosztási javaslat elfogadását követően igényüket már csak a megszűnt cég tartozásaiért történő helytállásra vonatkozó szabályok szerint érvényesíthetik. Eszerint a

tagok felelőssége csak a rájuk jutó vagyon erejéig áll fenn. A végelszámoló a 40 napos határidő leteltét követően 15 napon belül a bejelentett követelésekről jegyzéket készít, ahol külön kimutatja az elismert és a vitatott hitelezői igényeket is. A követelések jegyzékét a végelszámoló további 15 napon belül benyújtja a Cégbírósághoz a jegyzéknek a nyilvános cégiratok közé történő elhelyezés céljából. A vitatott hitelezői igények hitelezőit a végelszámoló haladéktalanul értesíti akkor, amikor követelésüket vitatottnak minősítette. A hitelezőknek jogában áll a végelszámoló értesítését követően bírósági peres eljárást indítani a végelszámolás alatt álló gazdasági társasággal szemben, és kérhetik annak megállapítását, hogy követelésük fennáll. A hitelezőnek a pert a végelszámoló értesítése kézhezvételétől számított 30 napon belül kell benyújtania, és a per megindítását a végelszámolónál igazolnia kell.

Ezt a lefolytatandó eljárást ismerteti részletesen a BH 2016. évi 210. számon közzétett jogesetében a Kúria (lásd az internetes közzététel 6. számú mellékletében).

A végelszámolás teljes időtartama alatt a sérelmet szenvedett fél a végelszámoló intézkedéséről vagy mulasztása tudomásszerzésétől számított 30 napon belül, legfeljebb

azonban 60 napon belül a Cégbíróságnál terjesztheti elő a végelszámolási kifogást. A Cégbíróság, ha a végelszámolási kifogást megalapozottnak találja, a végelszámoló intézkedését megsemmisíti, és az eredeti állapot helyreállítására kötelezi, vagy – abban az esetben, ha ez lehetséges – az eredeti állapotot határozatával helyreállítja. A végelszámoló mulasztása esetén a bíróság a végelszámolót intézkedés megtételére kötelezi. Az alaptalan kifogást a bíróság végzésével elutasítja, a meghozott bírósági határozatok ellen külön fellebbezésnek van helye.

Fontos kiemelnünk, hogy a végelszámolót azonnali hatályú felmondási jog illeti meg a cég által megkötött szerződések vonatkozásában, illetve ha a felek egyike sem teljesített még szolgáltatást, a szerződéstől elállhat. Tartási és életjáradéki szerződés felmondása esetén a másik felet megfelelő kártalanítás illeti meg.

A végelszámolás befejezésekor – ha a cégnél felügyelő bizottság, vagy könyvvizsgáló működik, ezek jelentésével együtt – a végelszámoló elkészíti és a legfőbb szerv elé terjeszti jóváhagyásra az adóbevallásokat, az utolsó évről készült beszámolót és mérleget, a vagyonfelosztási javaslatot, illetve a végelszámolás folyamatát bemutató zárójelentést. A

vagyonfelosztási javaslatban szereplő tételeket a piaci értéken kell meghatározni. A hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyonnak a tagok között történő természetbeni felosztására csak vagyonértékelés egyidejű csatolása mellett van mód. A legfőbb szervnek az előterjesztett iratok, illetve a vagyonfelosztás tárgyában határozatot kell hoznia, dönthet a jogok engedményezéséről, és a kötelezettségek átruházásáról, illetve a cég tartozásának más által történő átvállalásáról. Ezt az iratanyagot kell a végelszámolónak a Cégbíróság részére betérjeszteni, de még ezt megelőzően gondoskodnia kell a cég irat anyagának elhelyezéséről, és teljesítenie kell a társadalombiztosítási jogszabályban meghatározott módon az adatszolgáltatást a biztosítottak jogviszonyára vonatkozó nyugdíjbiztosítási adatokról, és ezt igazolnia is kell. Ennek azért van jelentősége, mert a munkavállalók biztosított időszejének ellenőrzése, illetve nyugdíjazás esetén megállapítása során ezeket az adatokat veszi az illetékes szerv figyelembe.

A végelszámolás befejezéséről szóló döntés törvényességi szempontokból történő ellenőrzését követően a Cégbíróság teszi közzé a cég törléséről szóló határozatát. Mint említettük, a legfőbb szerv a végelszámolás folyamata alatt -

egészen addig, amíg a cég törlésére irányuló kérelem benyújtására nem került sor a Cégbírósághoz – elhatározhatja a végelszámolás megszüntetését, és a cég működésének tovább folytatását. Ezért mondjuk azt, hogy a végelszámolás csak általánosságban jár azzal, hogy az adott gazdálkodó szervezet megszűnésére, törlésére kerül sor, hiszen a végelszámolás teljes folyamata alatt ez a működést helyreállító lehetőség az adott gazdasági társaság legfőbb szerve rendelkezésére áll. Ez még akként is megtörténhet, hogy a cég törlésére irányuló kérelmet a Cégbíróságon a társaság visszavonja, majd ezt követően dönt a cég további működéséről, mint ahogy ezt kimondta a BDT 2012. évi 2773. számú döntése is (lásd az internetes közzététel 7. számú mellékleteként).

Összefoglalóan tehát megállapíthatjuk, hogy a cég helyzetének elnehezedése, esetleges ellehetetlenülése esetén a társaság két módot választhat – természetesen a cég megszűnését eredményező felszámolási eljárás kezdeményezésén kívül -, amely jogi lehetőséget nyújt a cég esetleges további működésére. Ezek közül az általánosan alkalmazott módszer a csődeljárás, amely –

aránylag rövid – időt biztosít a cégnek arra, hogy hitelezőivel megállapodjon, és tartozásait egyezséggel rendezhesse, illetve a végelszámolási eljárás ideje ad lehetőséget arra, hogy a cég tulajdonosai valamilyen formában gondoskodjanak – gondoskodhassak – a társaság tevékenysége esetleges tovább folytatásáról. Mindkét esetben azonban, ha a további működtetés feltételei nem biztosíthatóak, a cég megszüntetésére kerül sor, az első esetben felszámolási eljárás bekövetkeztével, a második esetben viszont a végelszámolás lezárásával és a cég törlésével.